

Çocuk ve Ergen Odağında Cinsel Haklar Podcast Serisi

Çocuk ve Ergen Odağında Cinsel Haklar #2

Ergen Cinselliği ve Flört Hakkı

Hazırlayan ve sunan: Nurgül Özz (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği, Çocuk ve Gençlik Çalışmaları Sorumlusu)

Konuk: Seda Akço / Avukat

Nurgül Özz (Cinsel Şiddetle Mücadele Derneği): Herkese merhaba. Çocuk ve genç (12-20 yaş) için, 'cinsel haklar' konu olan podcastlerimizin (program veya canlı yayın) 2. bölümü var şimdi, hoşgeldiniz. Bu bölümde 'Ergen Cinselliği ve Flört Hakkı' başlığı ile ergenlerin evlilik yoluyla istismar bağlamında akranlar arası cinsellik ve flört hakkı için konuşacağız. Bugün konuğumuz (misafirimiz) Avukat Seda Akço. Hoşgeldiniz Seda hanım, Nasılsınız?

Avukat Seda Akço: Hoşbulduk, teşekkür ederim, iyiyim. siz nasılsınız?

Nurgül Özz: Teşekkürler. Çok mutluyum davetimizi kabul ettiğiniz için, bugün sizinle beraber olduğumuz için. Seda Hanım biz sizi, hem çocuk hakları konusunda

çalışmalarınızdan hem de kurduğunuz 'Hümanist Büro'dan tanıyoruz sizi. Daha önce de cinsel istismarla mücadele hakkında bir röportaj yapmıştık. İnternet sitede yayınlamıştık. Dinleyicilerimiz/okuyucularımız için de biraz kendi hakkından, 'Hümanist Büro' nedir, kısa bahsedebilir misiniz (anlatabilir misiniz)?

Seda Akço: Ben avukatım. 1988 yılında mezun oldum. 1990 yılında avukat oldum. Aynı yılda baronun (baro=avukatların bağlı olduğu bölüm/yer) Çocuk Hakları Komisyonu'nda (bölümünde) çalışmaya başladım. Karşılaştığım bir çocuğun sorunuyla ilgili bir çözüm ararken komisyonu (bölümü) buldum. Ondan sonra da bu alanda çalışmaya devam ettim. Avukatlıktan başka, gönüllü olarak çocuk hakları konusunda çalışmalara katıldım, hem de danışmanlık yaptım uluslararası kuruluşlarda UNICEF gibi. O çalışmalar beni geliştirdi, bana fikir verdi. O zaman fark ettim, benim gibi çalışmak isteyen başka avukatlar ve farklı bölümlerde çalışan insanlar var. Yani sevdikleri bir konuda, hukuk konusunda ilgilerini çektiği bir alanda profesyonel olarak çalışmak. Buna ihtiyaç olduğunu da düşünüyorum. Onun için de aynı zamanda UNICEF'de çalıştığımız grupla beraber 'Hümanist Büro' kurmaya karar verdik 2010 yılında. O zamandan başlayarak; çocuk hakları, insan hakları, kadın hakları (ama bir çocukla bağlantılı olduğu sürece kadın hakları) konusunda da danışmanlık çalışmaları yapan bir büro Hümanist Büro. Eğitim, araştırma gibi çalışmalar yaparken, çocuklarla evlilerin politikalar geliştirilmesi için de yerel yönetimlere, bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşlarını da desteklemeyi isteyen çalışmalar yapıyor. Böyle bir yer Hümanist Büro.

Nurgül Özz: Bir web (internet) sitesi var, belki daha detaylı incelemek isteyenler vardır. Projeleriniz neler?

Seda Akço: Bir tane değil, fazla var, bizim büromuzun web sitesi var orada ilgilerini çekebilecek olan. Yani biz kimiz? Onu merak eden bakabilir. Ama çocuk hakları konusunda

çalışan insanlara hizmet olabilecek olan bir online kütüphane var orda. Online kütüphane aynı zamanda kütüphanenin yanında bir çocukla ilgili Türkiye'de yayımlanan istatistikleri de düzenli takip ediyoruz ve biraz ilişkilendirerek ne anlama geldiğini gösterecek biçimde ilişkilendirerek yayınlıyoruz. O verilere (sonuçlara) de oradan ulaşmak mümkün fakat bu biraz konuyu bilen birinin veya ne aradığını bilen birinin faydalanabileceği bir kaynak. Onun için bir süredir şey yapmak istiyorduk, biraz ne aradığını tam bilmeyen, bu alanda çalışmak isteyen, öğrenmek isteyenler için de bu kaynakları daha görünür yapacak bir şey yapmak istiyorduk. Elimize çok kaynak geçiyor çünkü bu online kütüphane herkese ulaşsın diyeydi ama dediğim gibi bunu ancak işi biliyor olursanız online kütüphanede kavramlar arayacaksınız. O yüzden daha görünür kılacak bir şey yapmak istiyordum. Fırsatımız olmuyor. Biraz zaman isteyen bir şey çünkü. Bu dönemde buna bir fırsat bulabildik ve "haber 18.net" diye bir web (internet) sitesi yaptık. Orada tematik olarak bu kaynakları toparlayıp birlikte yayımlamak için bir çalışma yapıyoruz. Bir de bir instagram sayfamız var. Orada da çocuk hakları konusunda doğrudan bu alanda yayınlanmamış ama değişik alanda (roman olabilir, araştırma olabilir), yayımlanmış yayınların içerisinde yer alan, çocuk haklarını ilgilendiren bölümleri paylaşıyoruz. bu instagram sayfasını çok önemsiyoruz. İkisebeple önemsiyoruz biz onu: birincisi, hangi alanda çalışırsa çalışsın tek kaynak o alanın yayınlarının olmaması gerekir. Farklı kaynaklardan beslenmesi gerekir. Bu alanda çalışan insanların kapsamlı bir perspektife (düşünce/fikir/bakış açısı) sahip olabilmeleri gerek, bu nedenle önemsiyoruz. İkinci olarak da farklı perspektifler getiriliyor, başka alanların (bölümlerin) yazarlarının çocukla ilgili konuları ele alışları onları görünür kılmak da gerekli. Sadece kendi içinde kapanmış bir döngü olmamalı. Herkesin katabileceği bir şey var. Onları görünür kılmak da önemli. O iki açıdan orayı da önemsiyoruz.

Nurgül Özz: Evet, dediğiniz gibi konuya başka bir perspektiften bakmak için bir alan sunuyor, sağlıyor. Bir de herşeyin çok dijital olduğu bir dünyada çağda aslında

bu basılı kaynakların ya da geçmiş bu alandaki yayınlara da ulaşıyor, hala bakabiliyor olmak ama bence de çok önemli. İyi ki bahsettiniz (anlattınız) o yüzden, bir de bu söylediğiniz disiplinlerarası (bölümlerin beraber çalışması/birbirinden destek alması) yaklaşımı da çok önemli buluyorum. Yani sizin bir avukat yani hukuk alanında çalışan bir uzman olarak da bu alandaki paylaşımlarınızı dinlediğim seminer panellerde o disiplinler arası yaklaşımı çok hissediyorum ve o kapsayıcılık çok iyi geliyor bana. Pedagojik açıdan yaklaşmak, onu söylemek istedim. Peki çok teşekkür ederim. İlk soruyla başlayalım o zaman. Aslında ben biraz cinsel istismar kavramı ve toplumdaki algıyla ilgili başlamak istiyorum. Yine sizi dinlediğim konuşmalarınızda mutlaka değindiğimiz benim de çok önemli olduğunu düşündüğüm bir konu var. Cinsel istismarı tanımlarken mutlaka yetişkinden çocuğa yönelik eylemler olduğunu vurguluyorsunuz ve aslında yetişkin ve çocuk arasındaki o güç farkına değiniyorsunuz. Hukuğa baktığınız zaman, yasalara baktığımız zaman akranlar (yaşı yakın olanlar) arası rıza dışı davranışlar da istismar olarak tanımlanıyor. Sizin bu konudaki görüşlerinizi dinlemek istiyorum. Biraz açıklayabilir misiniz? Akranlar arasında onayın, rızanın olmadığı durumlarda istismar olarak tanımlanmalı mı? Yani yasalarda böyle tanımlanıyor. Fakat siz neden özellikle vurguluyorsunuz bu yetişkin vurgusunu?

Seda Akço: Çünkü istismar kavramı (kelimesi) anlamını kaybediyor öbür türlü. Şimdi yaşlılar (aynı yaştaki insanlar) arasında bi şunu ayırt etmek lazım, netleştirmek (kesin belirtmek) lazım. Çocuklar her şeyi deneyerek öğreniyorlar. Dolayısıyla da cinsellik de hayatın bir parçası ve onu da deneyerek öğrenmeleri gerekiyor. Dolayısıyla yemek yemeyi öğrenmeleri, okuma yazmayı öğrenmeleri suç değil o zaman cinsellikle ilgili denemeleri de aynı şekilde suç olmaması gerekir. Bu onların gelişimlerinin bir parçası. Hatta o kadar ki bazı riskli denemelerinin bile çocukların suç olarak kabul edilmemesi gerekir. Kendi sınırlarını, doğruyu yanlışını fark etmeyi öğrenirken riskli

davranışlarda bulunmaları gelişimlerinin bir parçası. O yüzden de bu tip davranışlarına eğer biz suç ceza ilişkisi içerisinde bakacak olursak, gerçek anlamda suç sayılan davranışların, cezai sorumlulukların manası hafifletilmiş olur. Bunu sadece ben söylemiyorum. Bu uluslararası sözleşmelerde de ilkelerde de bu şekilde kabul ediliyor. Pekin kuralları mesela bunu çok açıkça söylüyor. Çocukluk dönemine özgü olan davranışlar yetişkin tarafından yapıldığı zaman suç sayılabilir ama o yaşta gelişimin bir parçasıdır ve dolayısıyla buna suç olarak yaklaşmamak gerekir. Çünkü biz bunu çok küçük yaşta daha net anlayabiliyoruz. Mesela gene gelişimin bir parçası olarak başkasının eşyasını izinsiz almak çok küçük yaştaki çocuklar için gelişimin parçası olarak kabul ediliyor. Dolayısıyla diyoruz ki işte 3 yaşında, 5 yaşında bir çocuk bunu yapabilir. Ve orada anne baba bunu öğrettiğinde bu davranıştan vazgeçer. Dolayısıyla biz o yaştaki çocuğun arkadaşının oyuncağını izinsiz diye cezalandırmamalıyız. Bunu çok açıkça anlayabiliyoruz. Ama aslında işte cinsellik de tam bunun gibi bir şey bu ergenlikle beraber, ergenliğin başlangıcı ile beraber ortaya çıkan bir durum. Dolayısıyla da başkasının eşyasını almamayı nasıl ki o ilk çocukluk çağında öğreniyor ise ergenlikle beraber de cinselliği deneyimlemeyi öğrenmeye başlıyor. Daha önce de başlıyor ama yani bu orada bir başka nitelik kazanıyor. Dolayısıyla bizim o döneme, anlayan, onların ihtiyaçlarını gören bir yaklaşımla yaklaşmamız lazım. Burayı suç ceza ilişkisiyle çözemeyiz. Peki kiminle deneyecek bunu? Ergen, burada işte mesele karşımıza çıkıyor. Bunu tabii ki akranlarıyla (yaşları yakın insanlar) denemeli. Zaten bu biçimde oluyor. Ama tabii edebiyatta da filan yansıdığı şekliyle bir ergen bunu bir yetişkin ile denemek de isteyebilir. Burada da bir garabet (tuhaf) yok. Garabet (tuhaflık) şurada, yetişkinin bilmesi gerekir. Ergene yönelen bu ilgide bir eşit olmayan durum var. Ergenin yönelen imgesi bu gelişim dönemi ile ilişkili bir şey. Yetişkininin o andaki durumu ise bunları manipüle (baskılamak) etmeye elverişli. Çünkü o zihinsel gelişimini tamamlamış bir birey. Diğeri (ergen olan kişi) ise dürtülerini kontrol etmekte henüz gelişimi nedeniyle zorluğu olan bir birey ve bunu manipüle etmemesi lazım. Bu da aslında çok anlaşılabilir bir şey. Çünkü

hukukun bir başka bir alanından örnek verecek olursak biz neden çocukların sözleşme yapmalarını hukuken doğru bulmuyoruz. 16 yaşında bir çocuk gidip bir gayrimenkul (ev/arsa) satın alamıyor. Çünkü diyoruz ki: henüz zihinsel gelişimi bir yetişkin ile böyle bir ilişki kurmaya kalktığında manipüle edilmeye, cinsel gelişimin nedeni ve gelişim durumu nedeniyle bir yetişkinin manipülasyonuna çok açık ve dolayısıyla kandırılabilir. Öyle bir hukuki sözleşme yapmaya kalktığında. İşte benzer bir şeyden söz ediyoruz, burada da yetişkin manipüle edebilir. Ve o zamanda serbest iradesiyle katılmadığı için eşitler arası bir ilişki olmadığı için istismara açık bir hale gelir. Bunları denkleştirmeden düzenlemeye kalkınca hukuk çok keskin, çok sert ve özel halleri dışlayıcı çözümler üretiyor. Onun için de aslında toplumun ceza hukukuyla ilgili düzenlemeden önce ergenlerin durumlarını anlamasına ihtiyaç var. Anlamasını ve kabul etmesine ihtiyaç var. Eğer onu yapmadan düzenleme yapmaya kalkarsak şöyle bir şey çıkıyor benim söylediklerimden: ergenler arasındaki cinsel içerikli davranışları kontrol etmeyi serbest bırakalım, yetişkinlerle çocukların arasındakileri yasaklayalım. Ama ergenler resmen evliliğe girecekleri için de Medeni Kanun'a göre bu durumda biz evlilik dışı cinsel ilişkileri teşvik etmiş olalım, böyle bir mana çıkartılıyor. Benim söylediklerimden, halbuki ben bunu söylemiyorum. Ergenler arası cinsel içerikli davranışlar. Siz ister kabul edin, ister kabul etmeyin, ister yasaklasın kanun ister yasaklamasın, bunlar oluyor. Ve bu durumu biz tanıyıp düzenlemediğimiz için de çocukların başları belaya giriyor. O yüzden bu durumu tanımamız lazım ve yetişkinden çocuğa yönelik olanın neden çocuklar arasındakinden farklı olduğunu da anlamamız gerekir. Burada da sorumluluğu yetişkine yüklenemiz gerekir... Yetişkin bu ilişkide taraf olamayacağını bilmeli. Henüz gelişimini tamamlamamış bir bireyden yönelen ilginin ne bir romantik ilişkinin ne de cinsel ilişkinin sebebi olamayacağını yetişkinin bilmesi ve yönetmesi gerekir. Ama çocuk ergen bunu yapabilir ve bu tehlikeli bir durumda değildir, eğer yetişkinler bu alanı doğru anlarlar ve düzenlerlerse.

Nurgül Özz: O noktada yine gündelik ya da pratik yaşamdan yola çıkarak takipçilerinin sorduğu şöyle bir soru oluyor. Önemli bir soru olduğunu da düşünüyorum ben. Çocukluk 18 yaşına kadar tanımlanan bir süreç ise, ne oluyor da 18 yaş dolduğunda artık biz yetişkin diyoruz ve bu kategoride ele almıyoruz?

Seda Akço: Evet yani o kısmı gelişimle ilgili bilgiler de zaman geçtikçe değişiyor ve şu anda da o "ergen bedyni" diye bir kitaptan okudum... Görüntüleme sisteminin gelişmesiyle beraber bu çocuklukla ilgili durumun ne zaman tamamlanmaya yakın hale geldiğini daha iyi anladıklarını söylüyor bu alanda çalışanlar. Dolayısıyla yaşın kaç olması gerektiğini onlarla belirlemek gerekiyor. Ama hukukun bir sınıra ihtiyacı var. Yani altı üstü filan diyebilmek için bir sınıra ihtiyacı var. 18 yaş bulunmuş basitçe ama zaten son zamanlardaki bu tür çalışmalar sonucu deniyor ki 18 de erken aslında. Çünkü burada kritik (önemli) olan şey, beynin ön lobunun ve gri cevher denilen bölümünün gelişiminin tamamlanmış olması. Çünkü bağımsız hareket etme, muhakeme etme (düşünme/karşılaştırma) yeteneği beynin o bölümünde. O bölüm tamamlandığında bir birey kendi kararlarını kendisi işte daha az... Bu tip şeylerden çok tartışmaya açık bir sürü başka faktör (durum) de insanların manipülasyonuna neden oluyor olabilir ama beyin gelişimi açısından olan kısmı tamamlanmış oluyor ve dolayısıyla işte o zamandan sonraya biz yetişkinlik diyebiliriz deniyor. Onun için de 18 bile düşük deniyor ama burada şöyle bir yaklaşım (fikir) kabul edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Şimdi yaşı yukarı (18+) çekmenin koruma hukuku bakımından lehe (olumlu), ama katılma hakkı bakımından da aleyhe (olumsuz) bir sonucu var. O yüzden sadece korumacı bir yaklaşımla bakarak yaş 18 olmasının demek de doğru değil. Ama korumak açısından yaş sınırını yukarı doğru çekerken katılım bakımından özerklik sağlayıcı, haklar bakımından da daha aşağıya çeken bir hukuka ihtiyaç var. Burada hukukun, çocuk gelişimini ve ihtiyaçlarını tanıyarak yeniden bir düzenleme yapmasına ihtiyaç var. Ama bizim sistemimizde de başka hukuklarda da istisnalar geliyor. Ben de söz edeyim, ama kesin bir yaş belirleyip yani

çocukluk 18 yaşında biter deyip her şeyini çocukluğun 18 yaşa bağlarsanız eğer, bu aleyhe (olumsuz) sonuç verir, ya da 21'e çekerseniz daha da kötü hale gelir. Ama işte hukuklar bu esneklikleri sağlıyor. Mesela evlenme yaşı bakımından 18'i esas kabul edip ama dernek kurma bakımından daha aşağı bir yaş sınırını kabul etmek, bunlar çelişkili değil. Fakat şu çelişkili olur: Eğer korunmaya ilişkin bir şeyde madem derneği 15 yaşta kurdurabiliyoruz o zaman yetişkin de cinsel ilişkiye rıza yaşını da 15'e çekelim dersiniz o zaman aleyh (olumsuz) olur. O zaman siz çelişkili davranıyorsunuz çocukluk konusunda denilemez, çelişkili davranılmıyor. Prensip şu çünkü, çocuğun risk altında olduğu haller bakımından yaşı yukarıya doğru çekmek lazım, çocuğun özerklik kazanabilmesi için de katılımı ilgili olanlar bakımdan aşağı doğru çekmek lazım. Bu birbiriyle çelişkili bir durum değildir. Tam tersine birbirini destekler. Çünkü çocuklar kendi kararlarını alabilir hale geldikçe kararlara katılabildikçe, söz sahibi olur hale geldikçe kendilerini koruma kapasiteleri de yükselir. O yüzden çelişkili de değildir aslında, birbirini destekler.

Nurgül Özz: Çok güzel özetlediniz bence. Biraz geçen yayında Aslı ile de bu konuda konuşmuştuk. Evlilik bir hak mıdır, hak ihlali midir? Çocuklar oy kullansın gibi, çocuk katılımını önceleyen bir perspektifte (düşünce) var ama çocuk yani böyle çocuk katılımı diyoruz. Peki evlilik nerede duruyor üzerinden biraz aslında konuşmuştuk bu konuyu da. Çok güzel özetlediniz, bende sorarken biraz şeyden de sormak istedim. Hukuk ve yasalar da her zaman bizim düşünce filtremiz (düşüncemizi engellememeli) olmamalı aslında. Yani belki orada bir 18 yaş sınırı var ama dediğiniz gibi 25 yaşa kadar da aslında zihinsel gelişim ortalama devam ediyor. Yasalarda böyle olması bizim o algımızda, çocukluk algımız üzerinde de tek bir filtre olmamalı aslında.

Seda Akço: Çünkü zaten yasa dediğimiz şey değişebilir bir şeydir. Yani bu çocukluk 18 değil diye yasa, çocukluk 18 olmaz. Ama yasa bu, her zaman bir kritere ihtiyacı vardır. yaş

13 olarak kabul için oy kullanılıyor. Aksi (zıt olan) kanıtlandığı anda değiştirilmesi talep edilir Fakat orada bir prensibe sahip olmak lazım. Aksi takdirde risk teşkil eder.

Nurgül Özz: Aslında bunu konuştuk birazcık, akranları arası onaya dayalı, cinsellik, ergen cinselliği, flört haklarıyla ilgili tam da bu görüş ile çok sık karşılaşıyoruz. Siz ne diyorsunuz o zaman? Cinsellik yaşasınlar ama evlenmesinler, evlenmeden mi ergenler cinsellik yaşasınlar gibi gibi argüman (fikir/söylem) çok karşımıza çıkıyor.

Seda Akço: Evet demek lazım ona. Evet, çünkü ikisi birbirinden farklı şeyler. Yani cinsellik deneyecek ki öğrenilebilsin. Fakat burada korktuğumuz şey ne? Cinsel deneyimin zarar verici yanı var. Nerden zarar görür ama? Bir; yetişkinden olursa çünkü manipüle edilebilir, kötüye kullanılabilir. İki; zor kullanılarak yapılırsa, baskıyla yapılırsa örselenebilir. Üç: cinselliğin kendisinin getirdiği bazı riskler vardır. Hamile kalmak gibi, cinsel yolla bulaşan hastalıklar gibi. Bütün bunlardan korunmanın yolları var. Bütün bunlarda çözüm yaş çözüm değil. Kanunla bunu suç olarak görmek, bu yol da değil çünkü doğaya aykırı bir şey. Çocuklar bunları yapıyorlar, yapacaklar elbette. Dolayısı ile yok saymak da aslında bu saydığımız tehlikelere eklenen bir başka tepki. Çünkü yok saydığınız, yasaklayarak çözeceğimizi düşündüğünüz sürece o zaman bu zararları giderici tedbirleri almıyorsunuz. Sizin yapmaya uğraştığınız şey doğru biçimde cinsellik konusunda bilgilendirmek, doğru yönlendirmek. Bunun doğru yönlendirilmesi halinde zannedildiği gibi çocukların -aman efendim özgürmüştük haydi bakalım bütün zamanlarımızı bu işle geçirelim demeyecekleri değil. Avrupa Birliği'nde çocuklarla ilgili düzenli araştırmalar yapılıyor. Son araştırmada çocuk katılımı da var. Orada çocukların ihtiyaç olarak söylediği şeylerden bir tanesi: yetişkinlerin kendilerine güvenmemeleri. Bu konuda da ben Türkiye'de çocuklardan çok bu konuda görüş duyuyorum. Siz bizi ne zannediyorsunuz? Ne yapacağımız düşünüyorsunuz? Niye yapalım böyle bir şey dediklerini, çünkü onlar da aslında tedirginler, korkuyorlar, ama denemek de istiyorlar tabii ki, doğru bilgilendirsek

zannettiğimiz şey olmayacak aslında. Fakat evlenmek ayrı bir şey, cinsel deneyimden daha ağır sorumlulukları olan şey. O yüzden nasıl evlenmeye izin vermiyoruz da cinsel deneyime izin veriyoruz? Çünkü o onun bir parçası sadece cinsel deneyim evlenmenin bir parçası sadece, evlenme daha büyüğü kapsıyor. Halbuki böyle düşünenler tam ters yere oturtuyorlar. Cinsellik esas en büyük evren, evlilik onun içinde bir parça gibi. Öyle değil ki, evlilik büyük evren, cinsellik onun içinde bir parça. O büyük evren çok fazla sorumluluk içeriyor ve çocuklar, ergenler o sorumlulukları alabilecek durumda değiller. Bunu görmek, yani bir perspektif değişikliğine ihtiyaç burada.

Nurgül Özz: Doğru bilgiye erişim noktasında kapsamlı cinsellik eğitimi savunuculuğu yapıyoruz. Aslında doğru bilgiye erişmek, yaşa uygun şekilde cinsellik konusunda bilgilendirilmek çocukların hakkı. Bu konuyla ilgili de önümüzdeki yayında konuşacağız Rayka Kumru'yla. Tüm soruların arasında yoktu ama siz konuşurken hemen aklıma geldi. Peki bu gebelik ve hamilelik riski taşıdığından bahsettiniz zaten. Bu sanıyorum yasa tasarısının da ortaya çıkma ihtiyacı temel olarak cinsellik ya da istismar sonrasında hamile kalan çocuklarla ilgili bir düzenleme. Çünkü doğum esnasında fark ediliyor ve sağlık çalışanı tarafından bir şikayet üzerine durum ortaya çıkıyor gibi gibi nedenler. Peki o mağduriyetler nasıl giderilsin (yok edilsin)? Onlarla ilgili elbette uzun süreli önerilerimiz var ama kısa zamanda ne önerirsiniz?

Seda Akço: Şimdi burada başka bir reddiye var. Bunu düzenlemeye kalkarsak erken evliliklerin önünü açarız, gibi varsayımla hareket ediliyor. O olmuş zaten, yani bundan sonrasının olmasını istemiyoruz o zaman, alınacak tedbirler (önlem) başka bir şey. Ama olmuş olanda oradaki çocukları düşünerek çözüm bulmak gerekir. Genel sosyal politikalarının çocukların ihtiyaçlarının önüne geçmemesi gerekir, ki bu temel prensiplerden bir tanesi zaten çocuk haklarıyla ilgili. Şimdi burada istismarı ayırt etmek

lazım. Ona evlenme vesaire ile çözüm bulmak doğru değil. Yani akran olmayan bir ilişki var ise oraya af getirmeyi getireceği hiçbir tutum savunulamaz. Çünkü o gerçekten istismar konusunda ön açıcı bir durum olur şeklinde bir prensip oturtmak (kurmak) da zor. Eğer bir yetişkin bir çocuğu istismar etmiş ise çünkü burada ben bu terimi kullanıyorum ama evlilik ilişkisi resmi ya da değil, resmi ise zaten sorun yok da; evlenme akdi herhangi bir biçimde bir evlilik ilişkisi kurulmuş ise o kişiyi istismar eden demek istemiyor bazı insanlar, o yüzden belki o kavramı kullanmadan konuşmak daha konuşmayı rahatlatılabilir. Taraflardan biri yetişkin ise arada akranlıktan fazla bir fark var ise burada bir çocuk istismarı vardır. Tarafların evlenme iradesiyle hareket etmiş olmaları bu durumu değiştirmez. Burada bir istismar vardır. Şimdi burada çocuğun korunması suretiyle bu sorunu çözmek mümkün. Ama her ikisi de çocuksa o zaman burada hamile olmak, bir çocuk doğurmuş olmak, evlenmiş olmak gibi kriterler (şartlar) getirmemek gerekir. Çünkü çocuklar arasında olan cinsel deneyimler için bir çözüm bulmak lazım. Evliliğe çözüm bulmak gerekmiyor. Çocuklar arası olan cinsel deneyimlerden kaynaklanan ceza hukuku müdahalelerinin yarattığı sorunlara çözüm bulmak gerekiyor. Bunlar hemcins de olabilir bu çocuklar. Dolayısıyla zaten evlenmek falan diye bir şey söz konusu değildir. Bu çocuklar evlilik yaşı dışında da olabilir. Dolayısıyla gene evlenme akdi ile sorunu çözmeye imkan yoktur. Ama akranlarından rızaya dayalı olarak gerçekleşmiştir. Evliliğe bağlı olmaksızın bu sorunu çözmek gerekir gerçekten, burada çünkü en az iki, bazen üç veya daha fazla çocuk var demektir. Yani taraflar vardır. İkisi de çocuktur ya da akrandır, birisi 18'i geçmiş olsa bile akrandır ve bir de onların çocukları vardır. Bu sorunu bu biçimde çözmek gerekir. Öbür türlü çünkü şöyle bir handikap (sorun) ile karşılaşacağız. Eğer evlilik yaşı dolmamışsa taraflardan birinin, akran olsalar bile ya da ikisini birden, akran olsalar bile evlenmeleri söz konusu olmayacağı için 15 yaşındaki bir erkek çocuğu cezaevinde kalmaya devam ederken, 30 yaşındaki bir yetişkin evlenmesi mümkün olduğu için cezaevinden çıkıyor olacak. Bu çok büyük bir çelişki (problem). Biri istismar bile değil aslında, diğeri istismar, çünkü o bilebilecek durumda,

bunu yapmaması gerektiğini, böyle bir çelişki doğacak. Bu bakımdan yanlış yani, bizim düzenlememiz gerekiyor bu alanı. Bunun için de bu sefer de diğer tarafı ikna etmek gerekir. Yani, bakın amaç erken yaşta evliliklerin önünü açmak değil. Eğer bir anlaşmaya varılamayacak olursa o zaman varılacak sonuç daha aleyhe (olumsuz) olacak. Yani şu durumu kabul etmemiz lazım. Çocuklar, ergenler cinsel içerikli davranışlarda bulunuyorlar. Üstelik ne kadar yaşları küçükse o kadar da daha fazla. Bu biçimde denemede bulunma ihtimalleri yükseliyor. Dolayısıyla da buna bizim, buna ceza hukukuyla yaklaşmaya son vermemiz gerekir. O yüzden de bu alanı düzenlememiz lazım. Ama akranlar için düzenlememiz lazım. Akranlar için bunu düzenlemek erken evliliğin önünü açmak değildir. Erken evliliği önlemenin yolu ceza uygulamaları değildir çünkü, erken evliliği önlemenin yolu herkesin eğitime erişimini arttırmak. Ailenin çocuk bakım yükünü azaltmak, çocuk bakım konusunda aileyi desteklemek, ergenleri bu konuda bilgilendirmek, ebeveynleri çocuk gelişimi, ergenlik vesaire konusunda bilgilenmek filan gibi bir sürü başka şeyi içeriyor. Onları talep etmemiz lazım.

Nurgül Özz: Tam da bununla ilgili son soruyu soracaktım. Yayınlarınızda da vurguladığımız bir şey bu. Ya hukuki yaptırımlardan çok toplumsal algının da aslında dönüşmesi, değişmesi ve infial yaratan olay ile ilgi, yani tecavüzcü vakıf demekle güvenilir bir vakıf demek aslında benzer bir tepki gibi bir şey demiştiniz bir söyleşimizde. O da çarpıcı gelmişti bana. Pek çok insanın kolay kolay kabul edemeyeceği bir yaklaşım aslında. Tepki ve bakış açısının ya da hukuki yaptırımlar yerine önerdiğiniz şeylerden biraz bahsetmiş de olduğumuz şimdi. O toplumsal algıyı değiştirmek için, yani sürekli bir ceza isteyen, daha yüksek ceza isteyen ve cezayı çözüm olarak gören bu toplumsal algıyı değiştirmek için de sanıyorum bol bol konuşmak, çalışmak gerekiyor.

Seda Akço: Onu yani bence her şeyin önüne koymamız lazım. Çünkü ceza talep etmek (istemek) bu toplumun iştahını kabartan bir şey ve kesin çözüm olarak gördüğümüz bir şeyi yani evet, ceza arttırılırsa sorun çözülür. Dolayısıyla ceza talep edelim (isteyelim), konuyu da kapatalım. Şimdi bu konu öyle bir konu değil, öyle derin eksikliklerin olduğu bir konu ki çocuk korumayla ilgili. O yüzden de herhangi bir istismar olayında, bir kurumda ya da evde herhangi bir istismar olayında, hemen ve bir tek cezayı tartışmak, esas (gerçekten) yapılması gerekenleri konuşmamızın önünde en büyük engel. Ve maalesef her zaman aynı handikapla (problemlerle) karşılaşıyoruz. Her istismar olayı çok kısa bir zaman sonra bütün o coşkulu (büyük) tepkilerimize rağmen tekrarlanıyor. O yüzden de durmamız lazım. Hatta bu durmaya katkı vermesi için de olaylar olduğu zaman değil sadece olay dışı zamanda da sürekli bu konuyu konuşmamız gerekiyor. Çünkü çözümlerimiz değil. Yani bu ülkede çocuklar öğretmenlerinin cinsel istismarına maruz kalıyorlar. Cinsel istismar diye herkesin üstünde cinsel istismar olduğunda hemfikir olduğu olaylarda aslında cezasızlık söz konusu olmuyor. Orada genellikle ceza veriliyor ama herkesin hemfikir olmadığı durumlar var, mesela evlenme. Öğretmen öğrencisiyle evlenmeye talip ise burada cinsel istismar konuşmuyoruz. Net (kesin) bir biçimde bu tip örnekler mahkeme önüne gittiği zaman cezasızlık gibi şeyler daha artıyor. Çünkü aynı bakış açısı (düşünce/fikir) hakimde de oluyor. Herkese sorarsanız, öğretmenler öğrencisiyle cinsel ilişkide bulunmaması gerekir. Bu aslında sadece ilk, orta, lise için değil üniversite için de geçerli. Danışanlar için geçerli, hastalar için, hasta/doktor ilişkisinde geçerli, bir sürü bu tip eşit olunmayan ilişkide geçerli bir kural. Ama o gelen ekip kural uygulanmıyor. O zaman ne yapmak lazım? Daha somut (belli) öğretmen ve o öğretmeni çalıştıran grup arasındaki ilişkinin kurulduğu noktaya bu konuda açıkça koymak lazım o zaman. Yani demek ki iş akdine, işe alım akitlerine koymak gerekir bunu kural olarak, daha görünür hale getirmek lazım. Okulların çocuk koruma politikaları olmalı ve orada görünür olmalı. Bu kabul edilemez bir şeydir diye. Bir yandan böyle bir etik kural var ama bir yandan bir okulun müdürü rıza varsa bu bir cinsel istismar sayılmaz diyor. Efendim

öğretmen öğrencisiyle evleniyorsa burada cinsel istismar yoktur diyor. Böyle insanlar varsa bu toplumun içerisinde çocuklar risk altında demektir. Orayı düzenleyelim, tek tek adam bulup da hapis cezası uygulamakla başa çıkamayız burada. Onun için de bunları konuşacak bir atmosfer (ortam) yaratmamız lazım, cezayı biraz geri plana itip.

Nurgül Özz: Sanki hukukta tartışılan af aslında bizim gündelik yaşamda da, algılarımızda da varolan bir af gibi. Gündelik pratiklerde, davranışlarda. O yüzden dediğiniz gibi oranın da değişmesi gerekiyor. Bir de dediğiniz gibi çok önemli, konuyu sadece infial yaratan durumlarda değil aslında her an, her zaman tüm gündelik yaşantının her aşamasında konuşmaya devam etmek gerekiyor. Çok teşekkürler Seda hanım.

Seda Akço: Ben teşekkür ederim.

Nurgül Özz: Saatlerce dinleyebilirim sizi ama süremizi de epey geçtik.

Seda Akço: Teşekkür ederim, benim için de çok keyifli oluyor böyle sohbetler. Özellikle, siz bu alanda fikir açıcı, ön açıcı çalışmalar yapıyorsunuz. Ellerinize sağlık. Umarım yine başka şeylerde de buluşma fırsatı buluruz.

Nurgül Özz: Çok çok teşekkürler. Görüşmek üzere.

Seda Akço: Ben teşekkür ederim. Hoşçakalın.

Nurgül Özz: Bir sonraki bölümde, seksolog Rayka Kumru ile kapsamlı cinsellik eğitimi üzerine konuşuyor olacağız. Görüşmek üzere.